

Choroby z povolania a iné poškodenie zdravia z práce.

Dôležitým indikátorom vplyvu pracovných podmienok na zdravie sú choroby z povolania a iné poškodenia zdravia z práce. Choroba z povolania podľa zák. č.461/2003 Z.z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov je choroba uznaná príslušným špecializovaným pracoviskom, ak vznikla zamestnancovi zamestnávateľa pri plnení pracovných úloh alebo služobných úloh alebo fyzickej osobe v súvislosti s vykonávanými činnosťami.

V roku 2018 bolo Národnému centru zdravotníckych informácií hlásených 308 prípadov novopriznaných chorôb z povolania (u 121 žien a u 187 mužov) z 687 prípadov prešetrovaných z tejto príčiny. Oproti predchádzajúcemu roku sa znížil ich počet o 46 prípadov. Z dlhodobého hľadiska evidujeme klesajúci trend. V pozorovanom období od roku 2001 ide o druhý najnižší počet prípadov, menej ich bolo len v roku 2013 (301 zamestnancov). Najviac chorôb z povolania bolo hlásených v Košickom kraji. Najčastejšie hlásenou chorobou z povolania v minulom roku bolo **ochorenie končatín z dlhodobého nadmerného a jednostranného zaťaženia** (147 zamestnancov, t. j. 47,7 % zo všetkých hlásených chorôb z povolania v SR). Nasledovalo **ochorenie kostí, kĺbov, svalov, ciev a nervov končatín spôsobené prácou s vibrujúcimi nástrojmi** s 55 hlásenými prípadmi (17,9 %). Treťou najčastejšou chorobou z povolania s celkovým počtom 28 hlásených prípadov (9,1 %) bola **porucha sluchu z hluku**. Prenosné infekčné a parazitárne choroby vrátane chorôb prenosných zo zvierat na ľudí (antropozoonózy), profesionálne dermatózy, silikóza pľúc a profesionálna bronchiálna astma boli zastúpené vo výrazne nižšom počte. Chorobou z povolania boli najčastejšie postihnutí pracujúci medzi 50. – 59. rokom života (46,8 %). Po nich nasledovali 40 – 49-roční (31,8 %) a 60- a viacroční (13,6 %). U tejto najstaršej skupiny 60- a viacročných pracujúcich sledujeme od roku 2009 stúpajúci trend. Najviac chorôb z povolania bolo priznaných u kvalifikovaných pracovníkov a remeselníkov (108 prípadov, z nich najviac v hutníctve a strojárstve), operátorov a montérov strojov a zariadení (90 prípadov) a pomocných a nekvalifikovaných pracovníkov (55 prípadov, z nich najviac v ťažbe, stavebníctve, výrobe a doprave). Analýzou problematiky v minulých rokoch konštatujeme, že chorobami z povolania u nás najčastejšie trpia ľudia pracujúci v priemyselnej výrobe, v ťažbe a dobývaní, v poľnohospodárstve a lesníctve, ale aj v stavebníctve a v zdravotníctve.

V okrese Rožňava evidujeme v roku 2018 z 13 prešetrovaných prípadov 6 hlásení o priznaní choroby z povolania. Obdobne ako v SR prevažujú choroby z dlhodobého nadmerného jednostranného zaťaženia horných končatín, choroby z vibrácií, porucha sluchu z hluku a zaprášenie pľúc oxidom kremičitým. V mnohých prípadoch primárnym zdrojom poškodenia zdravia bola práca na podzemných pracoviskách v okrese.

Z analýzy situácie v EÚ vyplýva, že niektoré choroby z povolania sa v ostatných rokoch stávajú významne častejšími. Sú to choroby pohybového systému, choroby súvisiace s psychickým stresom pri práci, hoci v priznávaní sú veľké rozdiely medzi štátmi. Výskum týkajúci sa zdravia pri práci sa v súčasnosti zameriava najmä na celú škálu ochorení súvisiacich s prácou, ktoré ale nie sú chorobami z povolania a na príčiny predčasnej úmrtnosti a vysokej chorobnosti podľa zamestnania. Aktuálne sa výskum orientuje na aspekty psychosociálnych porúch, na karcinogény, na reprodukčnú toxicitu, toxikológiu nanočastíc a nanomateriálov, na poškodenia podporno- pohybového systému, na prácu na zmeny z hľadiska vplyvu na zdravie.

Účinný systém ochrany zdravia pri práci je prioritnou požiadavkou v súvislosti s obmedzením výskytu poškodení zdravia profesionálneho pôvodu. Tento systém zahŕňa otvorenú spoluprácu zamestnávateľov a zamestnancov pri tvorbe zdravých pracovných podmienok, objektívne hodnotenie zdravotných rizík pri práci a následné kontinuálne obmedzovanie rizikových faktorov práce zavádzaním moderných pracovných postupov, objektívnym sledovaním zdravotnej spôsobilosti na prácu a vytváraním pracovných

príležitostí v prípade zdravotných obmedzení v súvislosti s prácou. Zavedenie takéhoto systému je investícia s návratnosťou pre zamestnávateľa a tiež aj pre spoločnosť ako celok.

Mgr.Štefan Roda
Ved.odd.PPLaT RÚVZ so sídlom v Rožňave